

Vredesoperatie dient duurzame vrede in landen

”In een wereld waarin vredestroepen en middelen schaars zijn, gaan doekjes voor het bloeden slechts ten koste van de andere conflicten die de inzet van die middelen ook nodig hadden.”
(Foto ANP)

Wereldwijd neemt Nederland aan vredesoperaties deel. Jaïr van der Lijn ziet het nut ervan behalve voor het beëindigen van geweld in het aanpakken van een zevental conflictorzaken.

Door aan vredesoperaties zoals in Afghanistan, Irak en Bosnië deel te nemen laat Nederland graag zien dat het internationaal meetelt en tegelijkertijd hoopt goede daden te verrichten. Anders dan in de publieke opinie en de media vaak wordt beweerd, dragen dit soort operaties wel degelijk bij aan duurzame vrede en hebben zij dus zeker nut.

Wel hebben vredesmissies meer kans van slagen als zij tijdig, goed gecoördineerd, met voldoende middelen en in het kader van een langetermijnaanpak worden uitgezonden. Als echter aan deze voorwaarden wordt voldaan, dan zijn vredesoperaties niet alleen in staat om geweld te beëindigen, maar ook een zevental conflictorzaken aan te pakken.

Mijnen

Bij de beëindiging van geweld dienen vredesoperaties voornamelijk als een vertrouwenwekkende maatregel. Na afloop van conflicten heerst er namelijk meestal groot wantrouwen tussen de conflictpartijen. Zelfs als zij alle de wapens willen opgeven, blijft de angst bestaan dat de tegenstander daar misbruik van maakt. Door toezicht op de ontwapening en demobilisatie van legers garanderen vredesoperaties dat alle partijen zich daadwerkelijk aan de afspraken houden. Hierdoor achten de partijen het veiliger om te demilitariseren.

De kansen op succes worden verder vergroot wanneer een vredesoperatie een robuust mandaat meekrijgt. In dat geval is de dreiging om indien een partij zich niet aan de afspraken houdt met geweld zowel de vrede als de andere partijen te verdedigen vaak voldoende om de partijen te overtuigen dat zij veilig kunnen demilitariseren. Ook wat conflictorzaken betreft hebben vredesoperaties doorgaans een positieve invloed.

Ten eerste, burgeroorlogen leveren dikwijls demografische problemen op die de oorspronkelijke oorzaken van het conflict slechts versterken: vluchtelingenstromen die tot grote bevolkingsconcentraties in kampen leiden, of landmijnen die de mogelijkheden om voedsel te verbouwen beperken. Soms leidt dit tot voedseltekorten en hongersnoden. Vredesoperaties kunnen door middel van humanitaire hulp de eerste noden lenigen, landbouwgronden van mijnen ontdoen en vluchtelingen naar hun oorspronkelijke woonplaatsen terugbrengen.

Beëindiging

Ten tweede, de slechte relaties tussen de strijdende partijen die tot gewapend conflict leiden, worden door het geweld verder verstoord en bijna alle contacten worden verbroken. Vredesoperaties bieden de partijen vaak de eerste mogelijkheid om rond de tafel te zitten en over concrete oplossingen voor problemen te praten. Hiermee worden de eerste stappen naar nationale verzoening en een normale omgang gezet.

Drie. Zwakke staatsstructuren voorkomen niet alleen dat in de sociale en economische behoefte van de bevolking wordt voorzien, maar soms heeft een regering niet eens haar gehele grondgebied onder controle. Deze zwakte leidt niet alleen vaak tot conflicten, maar wordt er ook verder door versterkt. In dergelijke situaties kunnen vredesoperaties met wederopbouw en het verstevigen van staatsstructuren, zoals de politie en een rechtssysteem, een grote bijdrage leveren.

Vier. Veel conflicten vinden hun oorsprong in slecht bestuur. Het gaat hierbij niet zozeer om de zwakte van de staat als wel om zijn onwil; corrupte of machtsbeluste leiders die nauwelijks oog hebben voor de bevolking en de mensenrechten schenden. Vredesoperaties kunnen helpen bij het opzetten van democratisch bestuur en het toezien op de civiele politie en het naleven van de mensenrechten.

Ten vijfde, conflicten worden vaak veroorzaakt doordat de bevolking en sommige conflictpartijen de regering niet als legitiem ervaren. Vredesoperaties kunnen met de organisatie van verkiezingen en het hervormen van staatsstructuren de legitimiteit van een gekozen regering en haar structuren versterken.

Ten zesde, economische achteruitgang leidt dikwijls tot ontevredenheid die conflicten tot gevolg kan hebben. Groepen kunnen zich ten opzichte van elkaar benadeeld voelen. Ook kunnen zij tegen de regering in opstand komen, omdat zij vinden dat de overheid haar economische taken niet goed uitoefent. Vredesoperaties bieden met hun aanwezigheid en de beëindiging van het geweld de mogelijkheid de economische draad weer op te pakken. In samenwerking met onder andere de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds kan de economie groeien en worden gestimuleerd.

Halfslachtig

Ten zevende, vaak worden conflicten mogelijk gemaakt en in stand gehouden doordat buurlanden of grote mogendheden de conflictpartijen financieel, politiek en militair steunen. Vredesoperaties bieden de mogelijkheid aan deze betrokkenen uit het buitenland om zich zonder gezichtsverlies uit het conflict terug te trekken.

Kortom, vredesoperaties kunnen bijzonder goed aan duurzame vrede bijdragen, geweld beëindigen en conflictorzaken aanpakken. Zij zijn echter geen goedkope en eenvoudige

bezigheid. Bij een besluit tot uitzending van een dergelijke missie is het dan ook van belang daadwerkelijk met volle inzet de uitvoering aan te pakken. Halfslachtig werk levert vaak veel mindere of geen resultaten op. Bovendien, in een wereld waarin troepen en middelen schaars zijn, gaan doekjes voor het bloeden slechts ten koste van de andere conflicten die de inzet van die middelen ook nodig hadden.

De auteur is verbonden aan het Centrum voor Internationaal Conflict-Analyse & Management van de Radboud Universiteit Nijmegen en promoveert op 23 maart op het proefschrift "Walking the Tightrope. Do UN peacekeeping operations actually contribute to durable peace?"